

ПЕРСПЕКТИВИ И ЗНАЧЕНИЕ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ В ГЕРМАНИЯ

Гюнтер Линд

Институт за икономически изследвания
Бон, Германия

РЕЗЮМЕ

В настоящата статия е разгледано значението на малките и средни предприятия в Германия. Във Федерална република Германия съществуват според Институтът за изследване на средната класа в Бон около 1.9 милиона средни промишлени и занаятчийски предприятия с по –малко от 500 души работници. Друг критерий за тяхното категоризиране като средни предприятия е разпределението на собствения капитал във предприятието: около 50% от този капитал принадлежи на ръководството на предприятието. От изследванията на този институт се вижда, че около 99% от всички предприятия в Германия са средни или малки. В Япония делът на тези предприятия е приблизително същия, а в САЩ той е около 95 % от всички фирми. СМП в Германия ангажират около 70% от всички наемни работници, предлагат 86% от всички места за обучение, дават 44% от инвестиционния капитал в страната. Тези предприятия произвеждат около 50% от брутният вътрешен продукт. За новите федерални провинции същия институт регистрира през 1994 г. около 460000 средни предприятия с около 3 мил. работници. Изхождайки от цифрата 6 мил. трудоспособни граждани във новите федерални провинции средните предприятия предоставят около 50% от всички работни места.

ВЪВЕДЕНИЕ

Отпреди 200 години в историята на западния свят започна прелом. Само в течение на няколко десетилетия беше организирано и структурирано ново общество с неговите нови норми, стойности и социални и политически структури. През последните 50 години възникна изцяло Нов свят. Нашата епоха е подобен период на прелом. В днешно време както е посочено от редица учени най-важния ресурс за всеки индивид е знанието. Земята, труда и капитала – които бяха традиционни фактори за производство – не са изчезнали но се явяват второстепенни за съвременната икономика.

Същевременно специализираните знания сами по себе си са изцяло безполезни – необходимо е да бъдат интегрирани при решаване на конкретен проблем. От друга страна обществото като цяло, общините и семейството се явяват консервативни институции. Те се стремят да запазят своето стабилно състояние и да избягнат промените. Модерната организация обаче се явява дестабилизиращ елемент. Тя трябва да бъде така организирана, че да създава условия за иновации, които както посочва известния немски икономист *Joseph Schumpeter* се явяват "творческо разрушаване". Съвременната организация изисква всичко което е било наложено, познато и удобно да бъде променено независимо дали става дума за продукт, услуга или процес. Това предполага през следващите 50 години да бъдат драстично променени училищата и университетите.

СВОБОДНОТО ПАЗАРНО СТОПАНСТВО И НЕГОВИТЕ ГРАНИЦИ

Неокласическата икономическа теория, която анализира проблемите на свободното пазарно стопанство датира от известния труд на *Friedrich von Hayeks* "Пътят към крепостничеството". Последните десетилетия доказаха, че неокласическата теория функционира на практика. Претенциите на тази теория за създаването на функциониращо гражданско общество и стабилна политика се оказаха погрешни. Това доказва американският икономист *Douglas North* в своята книга "Институции, институционални промени и икономическа ефективност", за който труд той получи Нобеловата награда през 1993 г. За да може да функционира свободното пазарно стопанство е необходимо да съществува надеждна правова система, инфраструктура от финансови институции, както и адекватна образователна система. Следователно свободното пазарно стопанство не може да създаде функциониращо гражданско общество, то предполага наличието на такова общество. Без наличието на функциониращо гражданско общество могат да забогатеят отделни спекуланти, но националното стопанство като цяло остава бедно. Също така в страни в които липсват демократични традиции като Южна Африка, страните от бившия Съветски съюз или Китай свободното пазарно стопанство не е в състояние да създаде функционираща икономика. Основна предпоставка на свободното пазарно стопанство се явява правовата държава, както беше посочено от редица политически философи през 19 век. Между тези две категории свободно пазарно стопанство и функциониращо гражданско общество съществува двустранна зависимост.

ИКОНОМИЧЕСКОТО ЗНАЧЕНИЕ НА СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ВЪВ ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ

Във Федерална република Германия съществуват според Институтът за изследване на средната класа в Бон около 1.9 милиона средни промишлени и занаятчийски предприятия с по –малко от 500 души работници . Друг критерий за тяхното категоризиране като средни предприятия е разпределението на собствения капитал във предприятието: около 50% от този капитал принадлежи на ръководството на предприятието.

От изследванията на този институт се вижда, че около 99% от всички предприятия в Германия са средни или малки /СМП/. В Япония делът на тези предприятия е приблизително същия , а в САЩ той е около 95 % от всички фирми.СМП в Германия ангажират около 70% от всички наемни работници, предлагат 86% от всички места за обучение , дават 44% от инвестиционния капитал в страната.Тези предприятия произвеждат около 50% от брутния вътрешен продукт. За новите федерални провинции същия институт регистрира през 1994 г. около 460000 средни предприятия с около 3 мил. работници. Изхождайки от цифрата 6 мил. трудоспособни граждани във новите федерални провинции средните предприятия предоставят около 50% от всички работни места .

С основание може да се посочи, че средните предприятия представляват съществен фактор в обществено – икономическата система на страната- този фактор обаче не се отчита напълно от федералното правителство. СМП се сблъскват при бързото технологично развитие и при структурните промени в търсенето с особено ожесточена конкурентна борба, която в някои браншове се води като борба на иновациите. Изследванията на Кьолнския институт за пазарно и дистрибуционни проучвания показват, че една четвърт от оборота на големите фирми се пада на продукти произведени през последните три години. Това явление се характеризира с величината степен на иновационните продукти. От тези изследвания би било погрешно да се направи заключението, че големите фирми са по-иновативни от малките и средни предприятия – от тях идват и съществения дял патенти във Федералната република . Ние обаче се сблъскваме с твърдението, че на СМП липсват способности за реализация на нови продукти на пазара като това явление се обяснява или със слаба патентна защита или с погрешна систематика на внедряване на иновациите .

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Въпреки многобройните изследвания и интерпретации на понятието средно предприятие в икономическата литература още не е дадено точно определение на понятието “средно предприятие”. Пълно определяне на икономическата категория “малки и средни предприятия” би надхвърлило обхвата на настоящата публикация.По-долу ще се спрем само на някои основни характеристики на това понятие.

А. Количествени и качествени характеристики на малки и средни предприятия.

- количествени характеристики

За да може да се даде точно определени ена понятието СМП необходимо е да бъдат намерени достатъчно точни признаци характеризиращи това предприятие. Подобни признаци се намират в трудовете на Гутенберг- това са икономическите категории като оборот, брой на сътрудниците, технически съръжжения и инвестиран общ капитал. Като правило за индустриалните предприятия се изтъкват категориите брой сътрудници и оборот. Германският икономист *Н. Koch* обобщава следните възможни, измеряеми критерии в своето изследване върху СМП:

- 1.Брой сътрудници.
- 2.Обща сумана доходите за единица време.
- 3.Използвани суровини за единица време.
- 4.Изразходвана енергия за единица време.
- 5.Оборот за единица време.
- 6.Капацитет на машините при съответно използване на допълнителни фактори.
7. Големина на инвестирания капитал .
8. Големина на използвани помещения.
9. Брой работни места взети спрямо броят на използваните машини.

- качествени характеристики

Броят на сътрудниците е най-често използвания критерий за дефиниране на предприятието като средно, тъй като той най-лесно се определя при всички фирми. Този критерий дава възможност при провеждане на международни изследвания или при подразделяне на икономическите категории при сравнителни анализи да бъде използван за статистически изследвания.

Така например според държавната статистика производствени фирми с брой на служители между 100 и 1000 спадат към средните предприятия, а фирми с финансова-счетоводен предмет на дейност с над 50 служители спадат към големите предприятия. От този пример се вижда, че класификация на фирмите според определен критерий е трудно. Особено този проблем възниква при анализиране на фирми от различни браншове. За класифициране на икономически единици в различни групи на базата на определени критерии се оказва, че не е достатъчен един единствен критерий. Поради тази причина е целесъобразно да се комбинират няколко критерия- тази тенденция е залегнала в Закона за изготвяне на балансовите отчети на фирмите. С този закон законодателят е определил рамките на по-точно класифициране на фирмите.

КАЧЕСТВЕНОТО ЗНАЧЕНИЕ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ В НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО.

Обществена функция на малките и средни предприятия

Гражданинът трябва да бъде социално самостоятелен човек. Той трябва да притежава възможността да планира самостоятелно своя живот като същевременно поема риска за евентуални неуспехи и провали.

Колкото по-голяма самостоятелност предоставя едно общество на своите граждани, толкова по-големи са шансовете за самостоятелна реализация на отделния индивид. От различни изследователи е доказано, че поемането на отговорност за самостоятелна икономическа дейност е много по-силно изразено в свободно гражданско общество.

Воля за труд, творчество и готовност за поемане на риска са свързани тясно едно с друго. По този начин средната класа има важна ръководна позиция в обществото. Самостоятелно действащите индивиди допринасят значително за осигуряване на свобода за действие в обществото.

Качествено определяне на средните предприятия

В своите изследвания немския икономист Geiser посочва, че "качественото разграничаване на средните предприятия не се базира на определена фирмена категория, а на типът на фирмата". Определящите признаци се отнасят преди всичко за икономическата дейност на фирмата, структурата на фирменото ръководство, ситуацията на

финансиране и социологическите признаци. *Schleussner* означава характеристиките "самостоятелност", "големина на собствения капитал", "кредитна способност" като съществени характеристики на средните предприятия. Други изследователи като *Volkman, Bertsch* определят други характеристични признаци на средните и малки предприятия. Тези критерии могат да се обобщат като:

1. Персонална юридическа форма.
2. Персонална организационна форма.
3. Организационна структура.
4. Организационни характеристики.
5. Организация на информационното обслужване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В едно цивилно общество което е социално пазарно ориентирано средната класа беше пренебрегвана. Това схващане беше наложено въпреки, че на ръководния политически елит му беше ясно, че средните и малки предприятия имат балансираща функция в обществото спрямо големите концерни. Като пример може да се вземе 1.5 милиона работни места, които бяха създадени от малките и средни предприятия. От редица икономисти се посочва, че малките и средни предприятия ще оказват все по-голямо значение върху икономическото развитие в бъдеще.

THE PERSPECTIVES AND IMPORTANCE OF MIDDLE FIRMS IN GERMANY

Gunter Lind

ABSTRACT

In the following article is viewed the importance of the small and middle firms in Germany. In the Federal Republic of Germany are grounded according to the Institute of federal economic research of middle class in Bonn around of 1.9 mill middle industrial firm with about 500 hundred workers. Another criterion for their classifying, as middle firm is the distribution of the private funds in the firm: about 50% of these funds have belonged to the management of the firm. From the research of this institute is understanding that about of 99% of all firms in Germany are middle and small enterprises. In Japan is the share of these firms the same, in USA it's 95% from all firms. In Germany the small and middle firms give jobs to the 70% of all workers, they offer 86% from all educational places They support 44% from the investment funds in the country. These enterprises produce about 50% from the brutto social product of the country. For the New federal regions the same institute has registrated about 460000 middle firms in 1994 with 3 mill workers. Nowadays in the New federal regions the middle enterprises offer about 50% of all jobs.